

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/768,Wyklad-otwarty-prof-dr-hab-Andrzeja-Chojnowskiego-Nauka-a-polityka-za-rzadow-Wlady-slawa-Gomu-ki.html>
11.04.2026, 08:30

Wykład otwarty prof. dr. hab. Andrzeja Chojnowskiego „Nauka a polityka za rządów Władysława Gomułki” - Rzeszów, 21 kwietnia 2006 r.

Dnia 21 kwietnia 2006 r., w siedzibie rzeszowskiego Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej odbył się wykład otwarty prof. dr. hab. Andrzeja Chojnowskiego pt. „Nauka a polityka za rządów Władysława Gomułki”. Prelegent w swoim wystąpieniu skupił się na wybranych aspektach prezentowanego tematu, przedstawiając je na przykładzie własnej macierzystej uczelni, tj. Uniwersytetu Warszawskiego. Przedmiotem jego rozważań były relacje ówczesnego środowiska akademickiego ze strukturami Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Profesor Chojnowski omówił sposób obsady stanowisk akademickich, dokonywanych w porozumieniu z partią, a także przedstawił problem współpracy kadry naukowej ze Służbą Bezpieczeństwa. Zwrócił uwagę na motywy podjęcia współpracy: antyniemieckie postawy pracowników oraz ich przynależność do PZPR. Analizując wzajemne relacje między środowiskiem pracowników naukowych a partią, wyróżnił trzy etapy. Pierwszym było pozyskanie przedwojennych profesorów o silnie lewicowych poglądach i podjęcie równoległego kształcenia własnej, marksistowsko-leninowskiej kadry. Jako drugi etap, wyróżnił moment eliminacji naukowców sprzed 1939 r. i zastępowania ich nowo przygotowanymi ludźmi; ostatnim etapem było ostateczne uformowanie się nowej kadry naukowej i oparcie na niej władzy.

W trakcie spotkania prelegent wielokrotnie wspominał o potrzebie podjęcia badań nad historią PZPR i jej wpływem na wojsko oraz na organy bezpieczeństwa publicznego. Podkreślił przy tym, że liczebność partii i jej dominująca w Polsce Ludowej rola nie mogą zostać pominięte w ocenie historii najnowszej. Profesor Chojnowski mocno akcentował element współpracy PZPR i bezpieczeństwa, w uzasadnieniu podając m.in. fakty pełnienia przez członków partii pewnych funkcji agenturalnych.

Podsumowując swoje wystąpienie, prof. Chojnowski zwrócił uwagę na metodologię badań historycznych z wykorzystaniem źródeł przechowywanych w Instytucie Pamięci Narodowej. Zaznaczył, że specyfiką wielu dokumentów wytworzonych przez policję polityczną PRL była ich jednostronność, dla przykładu wymienił sposób opisywania rzeczywistości przez SB w oparciu o doniesienia tajnych współpracowników, bez ich konfrontacji z innymi, dostępnymi źródłami.

Po zakończeniu odczytu odbyła się dyskusja z udziałem przedstawicieli środowiska naukowego miasta: Uniwersytetu Rzeszowskiego (ks. dr hab. Stanisław Nabywaniec, dr Jan Pisuliński), pracowników Instytutu Pamięci Narodowej oraz zaproszonych gości i studentów.